

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 11. Устава Републике Србије, према којем Република Србија обезбеђује и уређује прикупљање статистичких и других података од општег интереса.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Спровођење пописа пољопривреде у методолошком и организационом смислу представља најсложеније статистичко истраживање. Имајући у виду трошкове за спровођење пописа, специфичне услове у којима ће се попис спроводити, тешкоће у обезбеђивању тачних података, као и значај резултата пописа за вођење аграрне политике, неопходно је да се попис пољопривреде уреди законом.

Пољопривредна производња у Србији, захваљујући климатским условима и природним карактеристикама земљишта, по вредности производње заузима значајно учешће у бруто домаћем производу. Пољопривредна производња, са својим потенцијалима, и прерада прехранбених производа јесу делатности у које се полажу велика очекивања. У стратегијама развоја општина и региона пољопривреда је препозната као један од основних стратешких правца развоја. Највећи део руралног становништва у овој делатности види шансу за запошљавање и развој.

На територији Републике Србије последњи свеобухватни попис пољопривреде спроведен је 1960. године, док је наредни (1969. г.) спроведен на узорку. Од тада попис пољопривреде није био спровођен самостално, већ су у оквиру Пописа становништва (1971, 1981, 1991. и 2002. г.) прикупљани основни подаци о домаћинствима која имају пољопривредну производњу.

На путу приступања Европској унији пољопривреда Србије мора да се прилагоди низу прописа и стандарда које прописује ЕУ, који ће у великој мери изменити стање у нашој пољопривреди. Сет закона, правила и процедура које треба усвојити у пољопривреди обухвата: законске стандарде, заједничку пољопривредну политику и структурне фондове. Да би могао да се прати процес прилагођавања и оцењује степен усаглашености, неопходно је увести бројне статистичке индикаторе у статистици пољопривреде.

У Стратегији развоја званичне статистике у периоду од 2009. до 2012. године, коју је усвојила Влада Републике Србије, посебна област посвећена је усклађивању статистике пољопривреде, односно предвиђена су бројна нова статистичка истраживања којима ће се статистика пољопривреде хармонизовати са методологијом и стандардима ЕУ.

Предуслов за почетак прилагођавања јесте спровођење комплетног пописа пољопривреде.

Циљеви пописа пољопривреде су:

1. добијање свеобухватног прегледа структурних карактеристика националне пољопривреде;
2. израда базе података, међународно упоредиве, засноване на кључним пољопривредним обележјима;
3. формирање статистичког регистра пољопривредних газдинстава којим ће се обезбедити оквир за пољопривредна истраживања на узорку и истраживања о структури пољопривредних газдинстава;
4. обезбеђивање статистичких података потребних за развој одрживе националне аграрне политике;
5. обезбеђивање података за праћење достизања циљева предвиђених у Миленијумским циљевима развоја.

У попису ће се прикупити подаци о структури пољопривредних газдинстава. локацији, земљишном фонду и категоријама коришћења пољопривредног земљишта, закупу земљишта, површинама под усевима, броју воћних стабала и чокота винове лозе, наводњавању, употреби минералних ђубрива и средстава за заштиту биља, броју стоке – по врстама и категоријама, броју живине, броју осталих животиња, кошницама пчела, пољопривредној механизацији и објектима, радној снази, продаји пољопривредних производа, органској пољопривредној производњи, допунским делатностима, као и подаци о рибњацима и површинама под шумама.

Подаци добијени пописом омогућиће преглед стања пољопривреде у Републици Србији на националном, локалном и на нивоу газдинства, као и формирање квалитетног оквира за спровођење истраживања на узорку, која ће бити хармонизована са међународним стандардима.

Попис пољопривреде, заједно са редовним истраживањима на узорку, представљаће окосницу система пољопривредне статистике.

Пописом пољопривреде, који мора бити у потпуности хармонизован са светским стандардима и препорукама, обезбедили би се подаци који ће бити основа за сва будућа истраживања статистике пољопривреде и дефинисање опште политике пољопривреде у Републици Србији, а пре свега основа за обезбеђивање потребних информација у процесу придрживања ЕУ.

Светски програм за Попис пољопривреде препоручује да све земље у периоду од 2006. до 2015. године спроведу попис пољопривреде у складу са њиховим специфичностима, као и да имају у виду потребу за прикупљањем минимума података неопходних за анализу и праћење на међународном нивоу.

Нагласак се ставља на развој стабилног пољопривредног статистичког система базираног на ажурним и упоредивим подацима чији је основ попис пољопривреде, који је језгро система, и на програм пољопривредних анкета на узорку који се заснива на пољопривредном попису.

Спровођење Светског програма пољопривредних пописа 2010. поклопило се са националним потребама, с обзиром на то да комплетан попис пољопривреде у Републици Србији није спроведен од 1960. године и да недостају структурни подаци о пољопривреди на нивоу газдинства.

У оквиру Националног пројекта IPA 2007, који се одвија од фебруара 2009. године, статистици пољопривреде пружа се међународна помоћ за брже усвајање нових методолошких решења и стандарда, као и спровођење пописа пољопривреде. У циљу тестирања нацрта методологије, образца и других инструмената за спровођење пописа, у децембру 2009. године биће организован пробни попис

пољопривреде. Финансијска средства за извршење пробног пописа обезбеђена су у оквиру IPA пројекта.

Циљ доношења овог закона јесте да се правно регулишу права и обавезе државних органа и организација у вези са припремама и спровођењем пописа, као и послови и задаци Републичког завода за статистику, који има кључну улогу у спровођењу пописа, и пописних комисија, које су организатори пописа у општинама. Законом се регулишу и обавезе и дужности породичних пољопривредних газдинстава, привредних друштава, задруга и других облика организовања који су даваоци података. Сврха овог закона јесте и регулисање обезбеђивања средстава у буџету Републике Србије за финансирање послова и задатака Републичког завода за статистику.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Члан 1.

Нацртом закона о попису пољопривреде, чланом 1, утврђено је да ће се у Републици Србији попис пољопривреде спровести у периоду од 1. до 15. новембра 2011. године, а да ће моменат пописа бити 31. октобра 2011. године у поноћ. У циљу провере поузданости резултата пописа, по завршеном пописивању обавиће се контрола обухвата и контрола квалитета прикупљених података. Контрола ће се спровести на случајно изабраном узорку пољопривредних газдинстава. Планиран је узорак обима од око 0,5% пописних јединица који ће обезбедити поузданост оцена контроле квалитета. Подаци о квалитету података Пописа говоре о степену употребљивости података. Без оцене квалитета подаци пописа су, по међународним стандардима, непотпуни. Трошкови ове фазе чиниће око 0,9% укупно планираних средстава, због фиксних трошкова припреме и организације. Рад на терену отпочеће 10 дана по завршетку пописивања и трајаће 10 дана.

Члан 2.

Овим чланом утврђена је повезаност пописа пољопривреде са пописом становништва, који се врши непосредно после пописа становништва, ради уштеде финансијских средстава, значаја и корисности података из ова два пописа, тако да се за спровођење користе тела формирана за организацију и спровођење Пописа становништва, домаћинства и станова 2011. године, скице и описи граница пописних кругова, које је израдио Републички геодетски завод.

Члан 3.

За правилну примену овог закона, у овом члану дефинисани су поједини изрази који су употребљени у њему ради истицања значења израза и лакшег разумевања, и то: пољопривредна производња, пољопривредно газдинство и породично пољопривредно газдинство.

Члан 4.

Да би обухват пописа пољопривреде био потпун, овим чланом је дефинисано ко су јединице пописа. Утврђено је да су то породична пољопривредна газдинства која имају најмање 0,5 хектара пољопривредног земљишта намењеног за пољопривредну производњу; породична пољопривредна газдинства која имају мање

од 0,5 хектара пољопривредног земљишта намењеног за ратарску, сточарску, воћарску, виноградарску, повртарску и друге облике пољопривредне производње као што су узгој рибе, пужева, пчела и др. намењено тржишту. Затим, јединице пописа су и привредна друштва, земљорадничке задруге и други облици организовања са статусом правног лица, који претежно обављају делатности пољопривредне производње, као и привредна друштва, установе и друга правна лица регистрована у другој делатности са огранцима и деловима у којима се обавља пољопривредна производња.

Члан 5.

Овим чланом посебно су обухваћени и утврђени подаци о пољопривредним газдинствима, који се прикупљају овим пописом, а односе се на: земљишни фонд, број воћних стабала, чокота винове лозе, употребу минералних ђубрива и средстава за заштиту биља, број стоке, живине и друго.

Члан 6.

Овим чланом ближе се утврђују методи спровођења пописа: интервју као метод прикупљања података од породичних пољопривредних газдинстава и метод прикупљања података путем поште од привредних друштава, установа и других правних лица.

Чланови 7- 8.

Овим члановима утврђени су улога и послови Републичког завода за статистику. Попис пољопривреде, припрема, организује и спроводи Завод. Одређене послове припреме, организације и спровођење пописа на територији општине, градова и града Београда, Завод обавља преко пописних комисија, чије чланове и именује у складу са овим законом. Завод прописује и методологију за попис и садржај свих пописних и помоћних образца и осталих инструменталних пописа, израђује и штампа упитнике, упутства, даје инструкције, пружа стручну помоћ, врши обуку чланова пописне комисије, инструктора и контролора, обезбеђује заштиту података и др. Методологија пописа усклађена је са међународним препорукама и Програмом светског пописа.

Члан 9.

Овим чланом утврђују се послови пописне комисије, која руководи припремама, организацијом и спровођењем пописа на територији општина, градова и града Београда. Пописна комисија обавештава становништво и пољопривредна газдинства о значају пописа, начину и времену његовог спровођења и др. Израђује прве резултате пописа за насеља и општину и доставља их Републичком заводу за статистику у року од 10 дана по завршеном пописивању. Утврђује накнаде за рад учесница пописа, врши обрачун утрошених средстава и обавља друге послове у вези с припремама и спровођењем пописа. Пописна комисија има најмање пет чланова.

Чланови 10-12.

Овим члановима регулисано је да, поред Завода, у извршавању појединих послова пописа у оквиру свог делокруга учествују Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства – у вези са садржајем методологије за попис и

садржајем пописних образаца – и остала министарства и посебне организације у оквиру свог делокруга утврђеног законом и другим законима.

Члан 13.

Овим чланом регулишу се послови општинске управе, градске управе и градске управе града Београда утврђени овим законом и организационо-методолошким упутством Републичког завода за статистику који су у вези са праћењем спровођења пописа на територији јединице локалне самоуправе.

Члан 14.

Овим чланом прецизираје износ средстава од 1.027.092.330 динара која ће бити утрошена за спровођење пописа. Средства се обезбеђују из донација и у буџету Републике Србије, и то: за 2010. годину износ од 47.192.577 динара, за 2011. годину износ од 778.274.203 динара, за 2012. годину износ од 165.444.300 динара и за 2013. годину износ од 36.181.250 динара. *однос донације / буџета*

Такође, регулише се вођење евиденције о утрошку средстава. Средства су обезбеђена за 2010, 2011, 2012. и 2013. годину. Део тих средстава Завод преноси пописним комисијама, у складу са овим Законом.

Члан 15.

Овим чланом предвиђена је валоризација средстава за финансирање послова у попису која се, уколико не буду утрошена до краја године, могу користити за исте намене у наредној години. Валоризација се врши сваке године приликом доношења републичког буџета за наредну годину, на основу података Републичког завода за статистику о кретању потрошачких цена.

Члан 16.

Овим чланом Завод се обавезује да ће обавестити Владу Републике Србије до краја марта сваке године о утрошеним средствима и о извршеним пословима пописа предвиђеним за ту годину.

Члан 17.

Овим чланом регулише се исплата за рад лицима која учествују у припремама и организовању спровођења пописа на које се не плаћају порези и доприноси.

Члан 18.

Овим чланом утврђују се обавезе и дужности давалаца података и лица која врше послове пописа. Привредна друштва, земљорадничке задруге, предузетници и други облици организовања у којима се обавља пољопривредна производња дужни су да до 15. новембра 2011. године попуне и поштом доставе пописне обрасце Заводу. Пописне обрасце попуњава овлашћено лице, у складу са методолошким упутством Завода. Лице које даје податке јединици пописа дужно је да да одговоре на сва питања у пописним обрасцима и омогући њихову проверу.

Члан 19.

Овим чланом утврђена је дужност пописивача, инструктора и других лица која обављају послове у вези са пописом да благовремено и на прописан начин обављају послове пописа.

Члан 20.

Овим чланом обавезују се лица која обављају послове у вези са пописом да као службену тајну чувају све податке прикупљене од јединица обухваћених пописом, који се односе на личне, породичне, имовинске и економске прилике. Подаци ће бити коришћени искључиво у статистичке сврхе, у збирном облику.

Члан 21.

Овим чланом предвиђено је да пописивач, ако не затекне у стану ниједног члана домаћинства, писмено обавести носиоца породичног пољопривредног домаћинства да се до 15. новембра 2011. године јави надлежном органу ради давања података у вези с пописом.

Чланови 22-24.

Овим члановима прописани су прекршаји за поступање привредних субјеката, носиоца породичног пољопривредног газдинства, пописивача, инструктора или контролора противно одредбама овог закона. Висина прекрајних казни одређена је сразмерно тежини прекраја.

Члан 25.

Овим чланом прописана је обавеза директора Завода да пропише пописне обрасце и методолошка упутства за организовање и спровођење пописа и начин њиховог објављивања.

Члан 26.

Овим чланом прецизирани су рокови за објављивање првих и коначних резултата пописа.

Члан 27.

Овим чланом прописано је да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОПИСА

Према предрачуну Републичког завода за статистику Србије, а полазећи од детаљног плана активности на припремама и спровођењу пописа пољопривреде и текућих цена из месеца априла 2009. године, за финансирање извршења послова и задатака у попису неопходно је обезбедити укупно 1.027.092.330 динара.

Укупно одобрена средства за финансирање послова и задатака из члана 14. овог закона обезбедиће се у буџету Републике Србије и из донација, и то:

1. за 2010. годину 47.192.577 динара
2. за 2011. годину 778.274.203 динара
3. за 2012. годину 165.444.300 динара
4. за 2013. годину 36.181.250 динара

Средства из члана 14. преносе се Републичком заводу за статистику.

Финансијска средства из члана 14. овог закона предвиђена су за следеће намене:

	Врста трошкова:	Износ у динарима:
I	Организација и припрема пописних активности и припрема методологије пописа	34.211.326
II	Израда спискова породичних пољопривредних газдинстава и правних лица обухваћених пописом	800.000
III	Штампа и дистрибуција пописног материјала и набавка канцеларијског прибора	73.671.409
IV	Инструктаже пописивача и других непосредних учесника пописа	134.671.500
V	Трошкови маркетинга и израда рекламног материјала	8.847.350
VI	Пописивање	548.902.694
VII	Контрола квалитета пописа на узорку	7.843.050
VIII	Обрада пописне грађе и аутоматска обрада података	145.420.000
IX	Дисеминација резултата пописа	24.000.000
X	Остали трошкови	48.725.001
УКУПНО (ОД I ДО X)		1.027.092.330

Припрема, организација и спровођење пописа захтева вишегодишње планирање и координацију рада великог броја учесника (тачка I), а полазећи од важности самог пописа пољопривреде, као и његове комплексности, неопходно је формирати јасну управљачку структуру (комитет за попис и пројектни тим). Задатак комитета за попис јесте да организује и прати рад свих учесника у попису и обезбеди неопходну подршку осталих институција, као и да редовно информише стручну, али и најширу јавност о самој акцији пописа.

Поред тога, комитет за попис се стара о правовременом и квалитетном извршењу свих пописних задатака, прати и контролише утрошак финансијских средстава и извештава Владу Републике Србије о току и резултатима пописа.

Задатак пројектног тима је да креира методологију и инструменте пописа којима ће се обезбедити упоредиви подаци у складу са међународним стандардним класификацијама и дефиницијама. У овој фази предвиђена је и набавка опреме неопходне за рад (рачунари, штампачи, копир-апарати, факс-уређаји и друга опрема).

Попис пољопривреде спроводи се после пописа становништва, тако да се за његово спровођење користе листе породичних пољопривредних газдинстава формиране на основу изјашњавања домаћинства у попису становништва. За потребе пописа пољопривреде треба извршити припрему листа (тачка II) према територијалном принципу.

Јединице посматрања у попису пољопривреде, поред породичних пољопривредних газдинстава, јесу и правна лица која су регистрована за обављање пољопривредне производње или имају организоване огранке или друге организационе делове у којима се обавља делатност пољопривредне производње.

Да би се обезбедила свеобухватност правних лица, неопходно је извршити ажурирање свих расположивих извора – статистичких и административних – али и утврдити чињенично стање на терену.

Трошкови штампе и дистрибуције пописног материјала (тачка III)

обухватају:

- трошкове у вези са штампањем пописних и осталих помоћних образца и упутства, овлашћења и легитимација за све теренске учеснике пописа
- трошкове ПТТ услуга (телефона, поште и електронске поште)
- трошкове набавке потрошног материјала за учеснике пописа (фасцикле, калкулатори, свеске, оловке, коверте, беџеви за пописиваче и др.).

За успешну реализацију пописа на терену од изузетног значаја су инструктаже. Вишедневне инструктаже (тачка IV) непосредних учесника пописа: инструктора (републичких, општинских, односно градских), чланова пописних комисија и пописивача вршиће се у више етапа. Ова фаза пописа захтева значајна финансиска средства како би учесницима могле бити исплаћене дневнице, путни трошкови и трошкови преноћишта (око 200 републичких инструктора, око 2000 општинских инструктора и чланова општинских комисија и око 10000 пописивача).

Успешност пописа пољопривреде зависи и од благовремене и што боље информисаности грађана у смислу схватања важности пописа, као и важности давања квалитетних и прецизних одговора на постављена питања. Подаци пописа могуће су користити за креирање националне аграрне политike, али и пољопривреде служиће за представљати полазну основу у преговорима са Европском унијом и омогућити коришћење претприступних фондова намењених пољопривреди.

Попис пољопривреде спроводи се после 50 година па је потребно не само упознати грађане са оваквом акцијом, већ и утицати на њихово поверење, у чему се очекује велика помоћ медија (тачка V). У ту сврху предвиђени су и трошкови маркетинга и израде рекламног материјала.

Фаза пописивања чини највећу ставку у структури финансијских средстава предвиђених за реализацију пописа. Трошкови у овој фази (тачка VI) углавном се своде на: накнаде пописивачима за попуњавање образца; накнаде општинским инструкторима за контролу рада пописивача, преглед попуњених пописних образца и обиласак терена; накнаде члановима пописних комисија за организовање пописа на територији општина и градова, као и за пријем материјала пописа и израду првих резултата на локалном нивоу; накнаде републичким инструкторима и супервизорима за контролу теренског рада пописивача и општинских и градских инструктора; накнаде рачуновођама у јединицама локалне самоуправе који ће радити на обрачуну како укупних трошкова пописа, тако и висине накнада пописивачима, општинским инструкторима и контролорима које је ангажовала пописна комисија; накнаде другим лицима ангажованим на пословима пописа од стране пописне комисије.

У циљу провере поузданости резултата Пописа, по завршеном пописивању обавиће се контрола обухвата и контрола квалитета прикупљених података (тачка VII). Контрола ће се спровести на случајно изабраном узорку пљоопривредних газдинстава и правних лица. Планиран је узорак обима од око 0,5% пописних јединица којим ће бити обезбеђена поузданост оцена контроле квалитета. Подаци о квалитету података Пописа говоре о степену употребљивости података. Без оцене квалитета подаци пописа су, по међународним стандардима, непотпуни. Трошкови ове фазе чиниће око 0,9% укупно планираних средстава. Рад на терену отпочеће 10 дана по завршетку пописивања и трајаће 10 дана.

Обрада пописне грађе и аутоматска обрада података (тачка VIII) захтева коришћење информатичких технологија, што, између остalog, подразумева унос података, пројектовање и израду апликативног софтвера за електронску обраду пописних података и формирање и администрацију базе података пописа. Обрада се састоји из више фаза за које је неопходно, на бази прецизно дефинисаних методолошких критеријума, развити одговарајући софтвер (програми у фази припреме пописа, за обраду првих резултата, унос контролника и основних пописних образца, шифрирање, контролу контингената, логичку контролу, извођење нових обележја, табелирање, припрему публикација и дисеминацију података). С обзиром на то да је реч о веома сложеном статистичком истраживању, неопходно је ангажовање кадра за обављање различитих послова (програмирање, администрација мреже, инсталација мрежне инфраструктуре, формирање база података, архивирање, заштита и др.).

Као последња фаза пописа, дисеминација (тачка IX) представља објављивање резултата пописа (првих и коначних) посредством свих медија. Планирано је организовање великог броја конференција за новинаре, на којима ће најширем кругу корисника бити саопштавани коначни резултати пописа према различитим обележјима о структури пљоопривредних газдинстава.

Остали трошкови (тачка X), који износе око 4% укупне масе средстава предвиђених за финансирање пописа, односе се на: трошкове превођења основних пописних образца и упутства на језике националних мањина (мађарски, румунски, русински, словачки, ромски, албански) и на енглески језик, као и превођење књига пописа, студија и анализа на енглески језик и њихово лекторисање. У оквиру осталих трошкова урачунати су и трошкови горива и мазива, као и средства за непредвиђене трошкове.

Према предрачуну средотада за финансирање пописа у попису из члана 14. овог закона, потребно је обезбедити укупно 1.027.092.330 динара, што је на основу званичног курса Народне банке Србије на дан 22.04.2009. године 11.028.587 евра (курс: 1 евро = 93,13 динара).